

Деякі особливості формування іншомовної професійної компетенції у майбутніх юристів

Будь-яка людина, що займається викладанням англійської мови для юристів-міжнародників і дбає про якість освітніх послуг, які вона надає, повинна перш за все скласти чітке уявлення про те, чого саме мають навчитися студенти, аби вони були конкурентоспроможними на міжнародному ринку праці й гідно представляли свою країну. Разом з тим викладач змушений враховувати реальні умови, у яких він працює, щоб знайти оптимальні шляхи й методи досягнення поставленої мети.

В Україні існують особливі умови, реалії та традиції юридичної освіти. Найсуттєвішою характеристикою є те, що викладачі іноземної мови для юристів, по-перше, не є носіями цієї мови, по-друге, не є правниками. Спробуємо пояснити, чому для таких викладачів набагато гострішою, ніж для викладачів мови в інших професійних галузях, є проблема обізнаності у фахових питаннях. Достатньо поширеною серед спеціалістів з методики викладання англійської для професійних цілей є точка зору, згідно якої викладач не зобов'язаний детально розбиратися у предметі, оскільки він може покласти на студентів як на експертів у фаховій сфері, і його завданням є фокусувати увагу лише на мовному аспекті [4]. Однак, на наш погляд, такий підхід є мало прийнятним у викладанні англійської для юристів. На відміну від інших галузей, наприклад, таких як медицина або математика, що є універсальними за змістом, право є національно-специфічним. Правова система кожної країни створюється у конкретних історичних умовах і є втіленням її звичаїв та традицій. Отже, якщо студент добре знає право України, це в жодному разі не означає, що він так само легко зможе орієнтуватися у праві іншої країни. Цілком природним є те, що автентичні тексти, які використовуються у викладанні англійської для юристів, як правило, містять інформацію стосовно правових систем англословних країн, тобто країн загального права. Українські ж студенти вивчають цивільно-правову систему, і такі тексти викликають у них труднощі не лише мовного характеру. На заняттях вони часто ставлять викладачеві англійської мови питання з права, просять розтлумачити значення термінів, які не мають точних еквівалентів в українській мові. У той же час слід зважити на те, що наших студентів не надто цікавить англійське чи американське право як таке. «У зв'язку з тим що англійська мова дедалі стає мовою міжнародного спілкування, юридична англійська швидко втрачає свої зв'язки з англословними країнами. Найбільш вірогідним є сценарій, за яким юридична англійська буде потрібна студентам для того, щоб пояснювати деякі аспекти своєї національної системи... іноземним клієнтам (які можуть і не бути носіями англійської)» [6, с.9]. Ось чому у викладанні юридичної англійської велика увага приділяється порівнянню і співставленню автентичних матеріалів з відповідними аспектами українського права. При цьому, спонукаючи студентів пояснити те чи інше питання свого національного права англійською, викладач повинен усвідомлювати, що вони не зможуть зробити це інакше, як використовуючи звичні для них українські терміни і намагаючись перекласти їх на англійську. Але переклад юридичної термінології є завданням підвищеної складності навіть для фахового лінгвіста, а не лише для студента. Він вимагає не абияких когнітивних зусиль і не зводиться лише до пошуку еквівалента у

двомовному словнику. До того ж двомовні словники не завжди ефективно допомагають знайти необхідний еквівалент. Вони тільки пропонують низку можливих перекладів, але часто не вказують, до якого варіанта англійської мови належить даний переклад. Так, наприклад, якщо студенту або викладачу необхідно буде перекласти український термін «статут товариства з обмеженою відповідальністю», і він звернеться до Українсько-англійського юридичного словника [2], у відповідній статті «статут» йому не буде запропоновано жодного еквівалента саме цього терміну. Проте у цій статті подаються еквіваленти терміну «статут акціонерного товариства»: *articles [memorandum] of association*, терміну «статут корпорації»: *articles of association [incorporation], certificate of incorporation, corporation by-laws*, а також різноманітні еквіваленти терміну «статут»: *statutory instrument, charter, statute, ordinance, constitution, regulation(s), standing orders, enactment, articles, assize, assise, by-laws, manual*. Насправді дуже важко вибрати оптимальний варіант, коли словник не дає жодної примітки, яка б пояснювала відмінності між еквівалентами, і коли людина не знає, що *memorandum of association* та *articles of association* є двома складовими статуту компанії у Великій Британії, що, аналогічно, *articles of incorporation* та *by-laws* складають статут корпорації у США, і що в Україні статут господарського товариства є єдиним документом, який не поділяється на окремі складові. Очевидно, що оскільки правові системи є національно-специфічними, юридичні поняття, які в них сформувався не є тотожними. Отже, коли йдеться про переклад юридичних термінів, відношення еквівалентності не є відношенням тотожності, і його слід розглядати як відношення подібності [8, с.1092].

Зазначені вище особливості вимагають від викладача юридичної англійської дуже великих додаткових зусиль і затрат часу на вивчення різноманітних аспектів як систем англійської мови, так і правової системи своєї країни. І хоча його завданням є викладати «мову через право, а не право через мову» [7], він мусить усвідомлювати, що неможливо навчити юридичної мови без достатньо глибокого аналізу змісту юридичних понять.

Важливою передумовою отримання позитивних результатів є чітке розуміння викладачем, чого саме він має навчати, як оцінювати знання й уміння набуті студентами і скільки часу на це знадобиться. В Україні викладачі англійської для юристів мають керуватися «Програмою з англійської мови для професійного спілкування (АМПС)» [3], розробленою за участю Британської ради й рекомендованою Міністерством освіти і науки України для вищих навчальних закладів. Ця Програма встановлює національні параметри викладання та вивчення, що відповідають міжнародно визнаним стандартам, описаним у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти [1]. Перш ніж розробляти свої власні навчальні плани АМПС та навчальні матеріали, окремі ВНЗ, факультети і кафедри повинні провести ретельний «аналіз вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників ВНЗ, прийнятих Міністерством освіти і науки України: ОКХ та ОПП; конкретних посадових інструкцій, розроблених і затверджених підприємствами, інститутами та організаціями; результатів опитування спеціалістів, викладачів і студентів ВНЗ» [3, с.19].

Зважаючи на обмежений обсяг нашої статті, як приклад такої спроби наведемо один із основних елементів ЕНМК для спеціальності «Міжнародно право», який було розроблено та постійно оновлюється кафедрою іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого. Так, згідно робочої програми необхідність дисципліни «Іноземна мова: корегувальний курс» обумовлена сучасними вимогами, що висуваються до рівню професійної підготовки студентів-юристів. Дисципліна тісно пов'язана і виступає пререквізитом для наступних дисциплін: «введення в юридичну англійську мову», «юридична англійська мова», «студії з юридичної англійської мови», а також фахових дисциплін згідно з напрямом підготовки. Викладання базується на таких принципах дидактики як використання

компетентнісного підходу; орієнтація освітньої діяльності на результати навчання, їх систематичний моніторинг і самооцінку; використання принципу дидактичної спіралі; принцип фундаментальності й професійної спрямованості змісту, методів і форм навчання; академічна свобода учасників освітнього процесу. Предмет дисципліни: іноземний суспільно-політичний науковий дискурс, необхідний для формування професійно-орієнтованої комунікативної мовленнєвої компетенції (лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної) для забезпечення ефективного спілкування в академічному та професійному середовищі. Теми розподіляні за чотирма модулями: 1. Вища освіта. Особистий та професійний успіх. 2. Культура та суспільство. Публічний виступ. 3. Наука та технології. Проблеми навколишнього середовища. 4. Демократія та права людини. Зв'язки з громадськістю. Навчальна дисципліна виступає пререквізитом для вузькоспеціальних аспектів вивчення мови професійного спілкування і являє собою новий перспективний напрям міждисциплінарних досліджень, що набуває особливої актуальності в умовах розбудови правової держави і реформування правової системи. [5].

Важко перебільшити роль іноземної мови у професійній підготовці юристів, чия робота пов'язана з міждержавними відносинами, міжнародним бізнесом тощо. Зрозуміло, що навчальні плани, за якими готуються такі спеціалісти, мають передбачати особливі форми й методи викладання іноземної мови, а також відводити набагато більшу кількість часу для її вивчення, ніж програми для юристів, які спеціалізуються на національному праві.

Література:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003.
2. Карабан В.І. Українсько-англійський юридичний словник. – Вінниця, Нова книга, 2003.
3. Програма з англійської мови для професійного спілкування./ Колектив авторів: Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко та ін. – К.: Ленвіт, 2005.
4. Bell T. Do EAP Teachers Require Knowledge of Their Students' Specialist Academic Subjects? // The Internet TESL Journal, 1999. – Vol. V, No. 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iteslj.org/Articles/Bell-EAPRequireKnowledge.html>
5. Робоча програма навчальної дисципліни «Іноземна мова: корегувальний курс» для студентів галузі знань: галузь знань 08 «Право»/ 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 081 «Право» / 293 «Міжнародне право», перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень. – Кафедра іноземних мов № 2, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017.
6. Day J., Krois-Linder A., Translegal. International Legal English. Teacher's Book. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006
7. González M. U. de, Vyushkina E. G. International Cooperation in Designing Effective Methods to Prepare Non-native EFL Teachers for Training and Assessing Legal English Skills [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.law.georgetown.edu/cle/.../08FINALUrdanetadeGonzalezl.pdf
8. Tymoczko M. Trajectories of Research in Translation Studies. // Meta, 2005. – Vol. 4. – P.1082-1097.

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет будівництва та архітектури
Pace University (New York, US)
Міжнародна науково-педагогічна організація філологів
«ЗАХІД-СХІД» (м. Тбілісі, Грузія)**

**Інновації та традиції у мовній
підготовці студентів**

**Матеріали
міжнародного науково-практичного семінару**

13 грудня 2018 року

компетентність як складова професійної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти України.....	244
Решетняк І. О. (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) Ключові компетентності майбутнього фахівця з економіки	246
Романова О. О. (НАНГУ) Мовна атмосфера, комбінована інноваційними технологіями вивчення іноземної мови	250
Романюк С. М. (НЮУ ім. Ярослава Мудрого) Деякі особливості формування іншомовної професійної компетенції у майбутніх юристів	254
Савченко Л. Г. (ХНУ ім. В.Н.Каразіна) Мова як генетичний код нації	257
Сажина Т. Н. (УГУЖТ) Современные проблемы интенсивного направления в обучении иностранным языкам	260
Свинаренко Н. О. (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) Про досвід засвоєння економіко-географічної лексики в ході тестувань на заняттях з «Економічної і соціальної географії світу» зі слухачами підготовчого відділення	263
Северин Н. В. (НТУ "ХПИ") Роль кураторства в учебном процессе	266
Сергеева Т. В., Ковтун О. О., Васильева К. О. (ХНУБА) Innovative methodology of writing skills development for B2 exam in blended learning mode.....	267
Сергеева Т. В., Перелигіна О. І. (ХНУБА) Innovative technology of scrolling	269
Ситковська М. І. (УГУЖТ) Реферативне читання - найважливіший крок на шляху до створення реферату	272
Скрипник Л. В. (ХНУСА) Интерактивные методы и приемы в обучении РКИ	273
Снегурова Т. А. (НТУ "ХПИ") Невербальные каналы взаимодействия преподавателя и студентов	277
Соина И. Ю. (ХГАФК) Проектная методика как условие поисково-творческой деятельности студентов	280
Сулятицкий А. В. (ХНУСА) Визуализация учебной информации как необходимая составляющая интенсификации процесса обучения в ЗВО	282
Тарлева А. В., Аль-Газо Н. В.(ХМНУ) Использование приемов мнемотехники на уроках РКИ.....	286
Тесаловська О. Б. (ХНУБА) Загальні особливості та труднощі перекладу фахових текстів в технічних вузах	288
Тіхонова М. Е. (KhNUCEA) Improving writing skills.....	291
Тихоненко О. В. (ХНАУ ім. В. В. Докучаєва) Принципи упорядкування і зміст навчального посібника з української мови як іноземної основного етапу	293
Ткаченко С. В. (ХНУБА) Teaching listening skills	295
Уварова Т. Ю. (ХНАДУ) Пособие по реферированию для иностранных студентов экономических специальностей как средство их обучения профессионально-ориентированному общению.....	297
Ушакова Н. И. (ХНУ ім. В.Н.Каразіна) Формирование манипулятивных педагогических стратегий у иностранных студентов-филологов	301
Ходаківська М. О. (ХНУБА) До питання про організацію роботи з фразеологізмами у процесі формування комунікативної компетенції іноземних учнів архітектурних спеціальностей	305
Hudson D. (ІНKhGB), Kalnychenko N. (V.N. Karazin National University of Kharkiv) Teaching English, Russian, and Ukrainian at the language courses	307
Цимбал Т. Н. (ХНАДУ) Социальные сети как эффективная среда коммуникации в языковой подготовке иностранных студентов	309
Цыганенко В. В (НФаУ) Организация самостоятельной работы при обучении на русском языке в группах иностранных студентов- фармацевтов 3 курса.....	313
Чала А. Г. КЗ «ХГПА» Особливості фахової підготовки сучасного вчителя-словесника в контексті імплементації концепції«нова українська школа».....	316
Черновалюк І. В. (ОНУ ім. І. І. Мечникова) Лингвокультурологический подход	